

Bryssel 2.8.2023
COM(2023) 468 final

KOMISSION KERTOMUS

**EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN
KESKUSPANKILLE**

**euron suojaamista rahanväärennykseltä koskevan Perikles IV -ohjelman
täytäntöönpanosta ja tuloksista vuonna 2022**

KOMISSIION KERTOMUS

EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN KESKUSPANKILLE

euron suojaamista rahanväärennykseltä koskevan Perikles IV -ohjelman täytäntöönpanosta ja tuloksista vuonna 2022

1. Yleistä

Perikles IV -ohjelma, jäljempänä 'ohjelma', on tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta koskeva toimintaohjelma euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä. Se korvaa Perikles 2020 -ohjelman, joka oli käytössä vuosina 2013–2020, ja Perikles-ohjelman, joka oli käytössä vuosina 2002–2013. Ohjelma perustettiin 20. toukokuuta 2021 annetulla **Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/840¹**. Sen soveltaminen ulotettiin **muihin kuin osallistuviin jäsenvaltioihin 21. syyskuuta 2021 annetulla neuvoston asetuksella (EU) 2021/1696²**. Asetuksessa (EU) 2021/840 vahvistetaan ohjelman jatkuvan 31. joulukuuta 2027 saakka. **Asetuksen 12 artiklan 3 kohdassa** edellytetään, että komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuosittaiset tiedot ohjelman tuloksista. Tällä vuosikertomuksella vastataan kyseiseen vaatimukseen vuoden 2022 osalta. Kertomuksessa annetaan tietoja Perikles IV -ohjelman sitoumuksista ja sen täytäntöönpanosta vuonna 2022 sekä niistä vuonna 2022 toteutetuista toimista, joihin sidottiin varoja edellisten vuosien ja edellisen ohjelmajakuvun aikana.

2. Vuoden 2022 työohjelman mukaiset sitoumukset

Ohjelman täytäntöönpanoa varten vuoden 2022 talousarvioksi vahvistettiin 850 169 euroa, ja se rahoitettiin Euroopan unionin vuoden 2022 yleisen talousarvion budjettikohdasta 06 03 01 00. Vuonna 2022 varoja sidottiin yhteensä 828 141,12 euroa, mikä vastaa 97,41:tä prosenttia tästä kokonaistalousarviosta. Ohjelma pannaan täytäntöön käyttäen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten yhteisrahoittamia toimia (avustuksia) ja komission suoraan järjestämiä komission toimia. Sitoumuksen kokonaismäärä sisältää myös 27 350 euron sitoumuksen, jolla katetaan eGrants-työkalun eli täysin sähköisen (paperittoman) avustusten hallinnointijärjestelmän vuotuiset käyttökustannukset.

Ohjelman täytäntöönpano kuvastaa jäsenvaltioiden ja komission sitoutumista euron suojaamiseen väärentämiseltä. Euroväärennösten torjunnan asiantuntijaryhmässä käytyjen, monivuotista strategiaa koskevien keskustelujen ansiosta kokonaistalousarviosta pystyttiin vuonna 2022 sitomaan 97,41 prosenttia. Ohjelmasta sitouduttiin rahoittamaan yhteensä

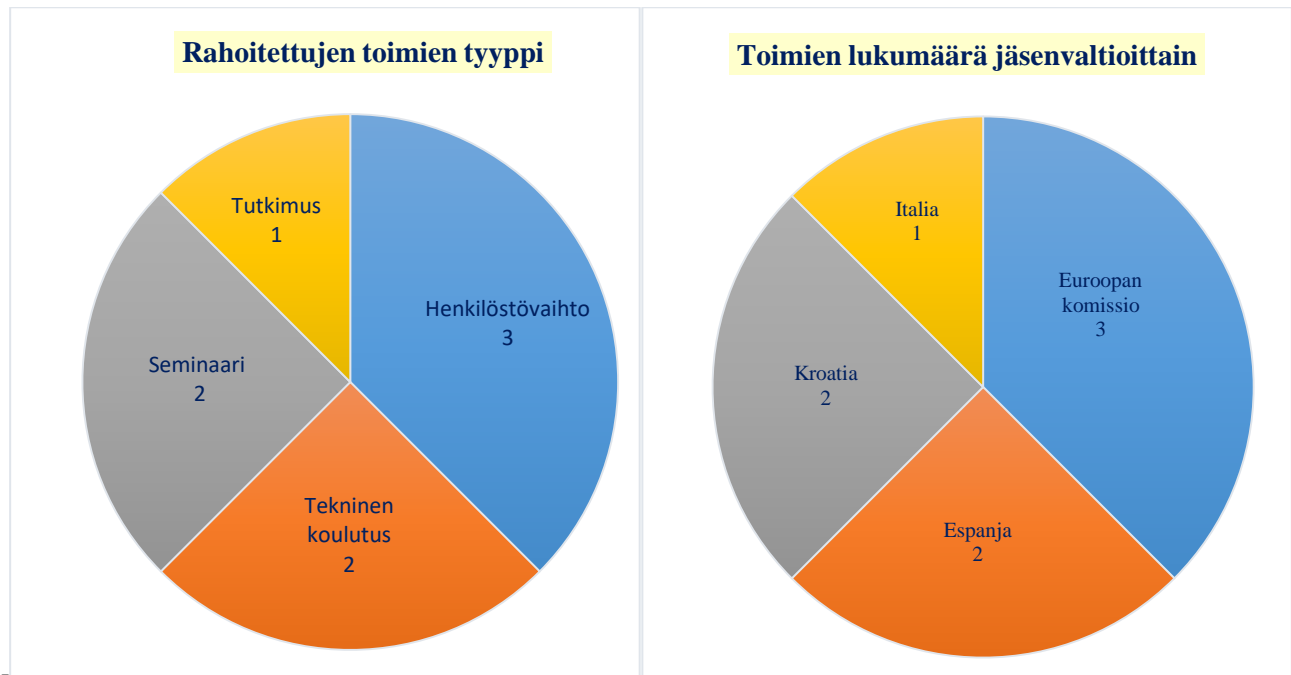
¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/840, annettu 20 päivänä toukokuuta 2021, tietojenvaihto-, avunanto- ja koulutusohjelman perustamisesta euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä kaudeksi 2021–2027 (Perikles IV -ohjelma) ja asetuksen (EU) N:o 331/2014 kumoamisesta.

² Neuvoston asetus (EU) 2021/1696, annettu 21 päivänä syyskuuta 2021, tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta koskevan toimintaohjelman perustamisesta euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä kaudeksi 2021–2027 (Perikles IV -ohjelma) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/840 soveltamisen ulottamisesta muihin kuin osallistuviin jäsenvaltioihin.

kahdeksaa hanketta³. Jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta peräisin olevista avustushakemuksista hyväksyttiin viisi. Lisäksi rahoitettiin kolme komission toimea.

Yksi komission toimista toteutettiin vuonna 2022, kun taas kaksi muuta komission toimea ja kaikki avustukset toteutetaan vuonna 2023 ja sen jälkeen.

Kuvio I ja kuvio II: Rahoitettujen toimien tyyppi ja lukumäärä jäsenvaltioittain (toimet, joihin sidottiin varoja vuonna 2022, ks. liite I)

Huomionarvoista on, että Italia ja Espanja eli kaksi jäsenvaltiota, joihin euron väärentäminen vaikuttaa eniten, saivat vuonna 2022 jälleen Perikles-avustuksia. Lisäksi Kroatia sai avustuksia osana ohjelmaa vuonna 2022, mikä on erityisen huomionarvoista, kun otetaan huomioon Kroatian liittyminen euroalueeseen 1. tammikuuta 2023. Näiden maiden toimet parantavat euron suojaa, mistä on hyötyä kaikille muillekin jäsenvaltioille.

Toimet, joihin sidottiin varoja vuonna 2022, koostuvat kolmesta henkilöstövaihdosta, kahdesta teknisestä koulutuksesta, kahdesta seminaarista ja yhdestä tutkimuksesta. Toimia on määrää toteuttaa sekä EU:ssa että sen ulkopuolella riippuen täsmällisistä euron väärentämiseltä suojaamisen tarpeista. Ohjelman perustamisesta lähtien sen alueellista toimintatapaa on pyritty lujittamaan toteuttamalla toimia, joihin osallistuu väärennösten torjunnan kannalta erityisen tärkeitä maailman alueita.

3. Toimien toteutus vuonna 2022⁴

Yleiskatsaus

Tässä osiossa tarkastellaan kaikkien Perikles-rahoitteisten toimien toteutusta kalenterivuonna 2022. Näin ollen tarkastellaan sekä Perikles IV -ohjelman vuosien 2021 ja 2022 talousarvioista rahoitettujen toimien (viiden avustuksen ja yhden komission toimen) että

³ Kattava yleiskatsaus Perikles-toimista, joihin varoja sidottiin vuonna 2022, on liitteessä I.

⁴ Kattava yleiskatsaus vuonna 2022 toteutetuista Perikles-toimista on liitteessä II.

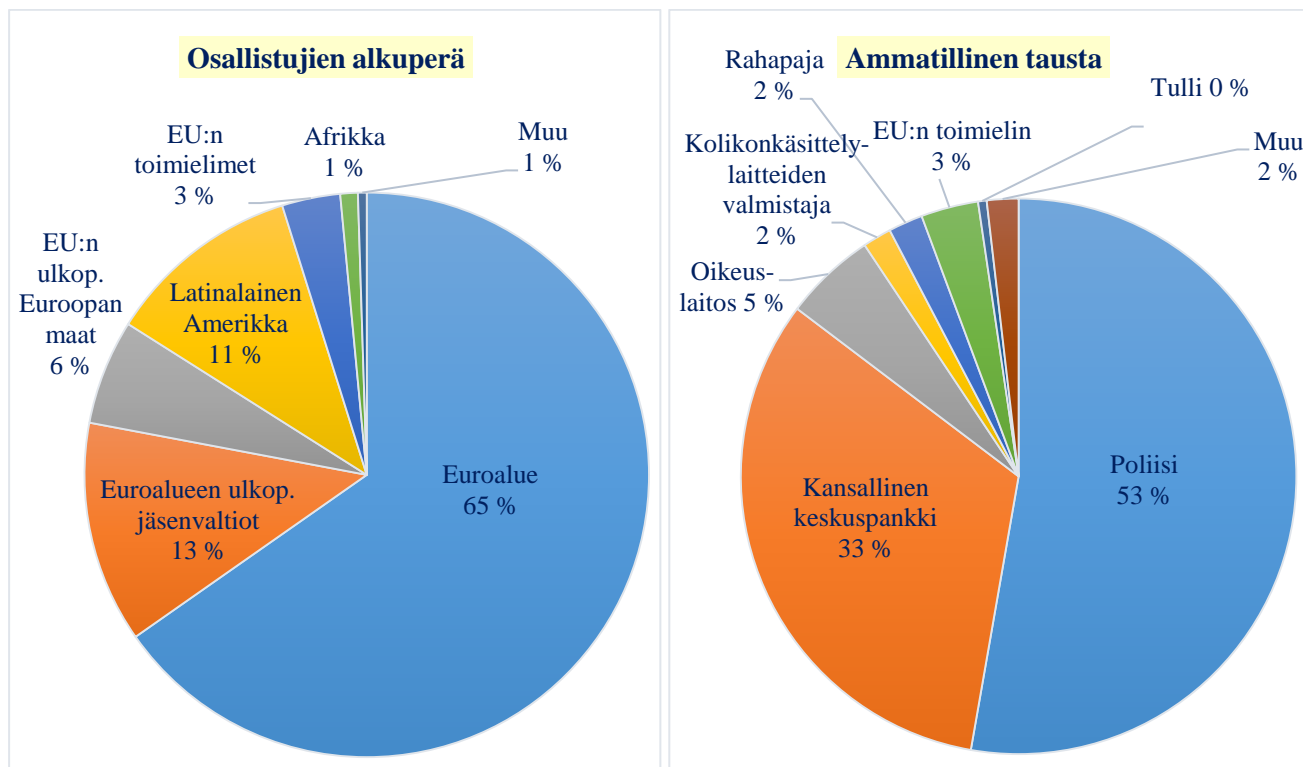
aiemmista Perikles 2020 -ohjelman talousarvioista rahoitettujen toimien (kuuden avustuksen) toteutusta. Tällä korostetaan ohjelman suunnittelun jatkuvuutta ja tuodaan esille vuosittain toteutettavien toimien avulla saavutettu Perikles-ohjelman vaikuttavuus euron suojaamisessa rahanväärennykseltä.

Vuonna 2022 toteutettiin seuraavat 12 Perikles-rahoitteista toimea:

- kahdeksan avustustoimen toteutus kokonaisuudessaan jäsenvaltioissa: nämä toimet toteuttivat Espanja (kolme toimea), Portugali (kaksi toimea) sekä Alankomaat, Saksa ja Italia (yksi toimi kukin)
- kolmen avustustoimen osittainen toteutus jäsenvaltioissa: nämä toimet koostuvat useista vaiheista (esimerkiksi henkilöstövaihdot ja seminaarit), jotka kestävät pidempään kuin yhden kalenterivuoden, ja Italia, Romania ja Kroatia toteuttavat ne osittain
- yhden komission toimen toteutus kokonaisuudessaan.

Edellä mainitut toimet koostuvat viidestä henkilöstövaihdosta, neljästä konferenssista ja kolmesta teknisestä koulutuksesta (ks. myös edellä oleva 2 kohta). Edellä mainittuihin toimiin arvioidaan osallistuneen yhteensä 599 asiantuntijaa.

Kuvio III ja kuvio IV: Osallistujien alkuperä ja ammatillinen tausta (vuonna 2022 toteutetut toimet, ks. liite II)⁵

Osallistujat tulevat 51 maasta. Suurin osa koulutukseen osallistuneista (78 %) on eurooppalaisia: 65 prosenttia on euroalueen jäsenvaltioista, kun taas euroalueen ulkopuolisista jäsenvaltioista tulevien osuus on 13 prosenttia ja EU:n ulkopuolisista Euroopan maista

⁵ Kaikki tiedot koskevat sekä Perikles IV -ohjelmasta rahoitettuja toimia että Perikles 2020 -ohjelmasta rahoitettuja toimia.

tulevien osuus 6 prosenttia. Koulutukseen osallistuneista 11 prosenttia on Latinalaisesta Amerikasta. Osallistuneista 3 prosenttia on EU:n toimielinten edustajia, 1 prosentti Afrikasta ja Lähi-idästä sekä 1 prosentti muilta alueilta.

Ammatillisesta taustasta voidaan todeta, että poliisivoimien henkilöstön osuus on 53 prosenttia kaikista osallistujista. Suuri osuus johtuu siitä, että poliisiviranomaiset ovat etulinjassa euron väärentämisen torjunnassa ja poliisihenkilöstöön kuuluu sekä rikostutkijoita että teknistä henkilökuntaa. Muiden osallistujaryhmien osuus kokonaismäärästä on 47 prosenttia. Kansallisten keskuspankkien asiantuntijoiden osuus tästä on 33 prosenttia, joten ne muodostavat osallistujien toiseksi suurimman ryhmän. Vuoden 2021 tapaan myös vuonna 2022 useissa toimissa keskityttiin keskuspankkien osallistumiseen. Muita merkittäviä osallistujaryhmiä olivat oikeuslaitoksen (5 %) ja EU:n toimielinten (3 %) jäsenet sekä rahapajojen (2 %) ja tullin (< 1 %) edustajat, mikä on osoitus osallistujien monipuolisesta ammatillisesta taustasta. Komission toimeen ”Foorumin 1210 neljäs kokous” osallistui runsaasti kolikonkäsittelylaitteiden valmistajien edustajia (2 %) jo kuudetta vuotta peräkkäin, mikä osoittaa yksityisen sektorin olevan edelleen merkittävä sidosryhmä rahanväärennyksen torjunnassa. Tämän perusteella voidaan sanoa, että ohjelman täytäntöönpanossa otetaan huomioon asetuksen (EU) N:o 331/2014 mukainen ylikansallinen ja monialainen ulottuvuus erittäin monipuolisesti.

Toteutuksen pääkohdat vuonna 2022

Ohjelmassa onnistuttiin vuonna 2022 jatkamaan ja edelleen tehostamaan alueellista ja kansainvälistä yhteistyötä Kaakkois-Euroopassa ja Latinalaisessa Amerikassa:

- Vuonna 2022 toteutettiin useita Perikles-ohjelman toimia, joissa keskityttiin vahvan yhteistyön edistämiseen ja ylläpitämiseen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä Kaakkois-Euroopassa. Tähän sisältyivät Italian CCAF:n (Comando Carabinieri Antifalsificazione Monetaria) ja GDF:n (Guardia di Finanza) sekä Romanian poliisin (GIRP) järjestämät henkilöstövaihdot ja Kroatian keskuspankin järjestämä henkilöstövaihto, jonka päätavoitteena oli vaihtaa menettelyjä koskevia parhaita käytäntöjä, tietämystä ja kokemuksia Kroatian ja Bulgarian viranomaisten tukemiseksi euroalueeseen liittymisessä.
- Espanjan BIBE (Brigada de Investigación del Banco de España) järjesti Latinalaisen Amerikan maiden asiantuntijoille suunnatun koulutuksen rahanväärentämisen torjunnasta Perun pääkaupungissa Limassa vuonna 2022. Koulutukseen osallistui viranomaisia 17:stä Latinalaisen Amerikan maasta, ja sen tavoitteena oli edistää toimenpiteitä euron suojaamiseksi Latinalaisen Amerikan maissa, joissa väärentämistä voi ilmetä. Tämä toimi tuki valuuttaväärennysten torjuntaa käsittelevien kansallisten keskustoimistojen perustamista ja toimintaa osallistuvissa maissa. Argentiina perusti tällaisen toimiston aiempien samanmuotoisten koulutusten perusteella.

Ohjelman täytäntöönpanolle vuonna 2022 on myös ollut ominaista useat toimet, joissa on keskitytty rahanväärentämisen torjunnan ajankohtaiseen kehitykseen:

- Useissa toimissa keskityttiin internetin / pimeän verkon uhkaan euron väärentämisessä ja korostettiin erityisesti sen mahdollista käyttöä jakelualustana. Saksan BKA

(Bundeskriminalamt) toteutti COPE-nimisen kolmen työpajan sarjan, jossa lisättiin tietämystä ja esiteltiin internetiin / pimeään verkkoon liittyvissä rahanväärennystutkinnoissa tarvittavia tutkintatekniikoita sekä varmistettiin parhaiden toimintatapojen vaihto sellaisten tapaustutkimusten avulla, joissa osallistujat kävivät läpi digitaalista rahanväärennystä koskevan tutkinnan eri vaiheet. Väärennösten jakelu pimeässä verkossa / internetissä oli yksi keskeisistä aiheista myös Alankomaiden poliisin ja Portugalin keskuspankin järjestämissä konferensseissa.

- Toinen useissa toimissa käsitelty painopiste on korkealaatuisten väärennösten torjuminen, asetuksen (EU) N:o 1210/2010 täytäntöönpano ja kierto kelpaamattomien eurokolikoiden käsittely. Tähän keskittyviin toimiin kuuluivat Espanjan keskuspankin teknisille asiantuntijoille järjestämä väärennettyjen kolikoiden analysointia koskeva koulutustoimi ja komission toimena järjestetty ”Foorumin 1210 neljäs kokous”, joka kokosi yhteen kolikonkäsittelylaitteiden ja kansallisten metallirahojen tutkimuskeskusten sidosryhmiä.

4. Laadullisten ja määrällisten indikaattorien seuranta

Asetuksen (EU) 2021/840 12 artiklan 2 kohdassa säädetään, että tässä kertomuksessa olisi otettava huomioon Perikles IV -ohjelman laadulliset ja määrälliset indikaattorit. Vuotuiset tiedot näistä indikaattoreista ovat seuraavat:

1. **Havaittujen euroväärennösten lukumäärä (setelit: 376 000 vuonna 2022 / kolikot: 297 998 vuonna 2022):** Tällä indikaattorilla pyritään pitämään havaittujen euroväärennösten lukumäärä (setelit ja kolikot) hallinnassa ± 5 prosentin vaihteluvälillä verrattuna vuosien 2014–2020 keskiarvoon (671 000/174 112). Väärennettyjen seteleiden määrä on odotettua pienempi ja kolikoiden määrä odotettua suurempi. On kuitenkin huomattava, että ohjelman ja näiden indikaattoreiden välinen yhteys on ainoastaan epäsuora, sillä useilla ulkoisilla tekijöillä on tärkeä asema indikaattoreiden kehityksessä. Näihin ulkoisiin tekijöihin kuuluvat poliisin tutkintatoimien edistyminen, väärennösten tuotannon määrä ja covid-19-pandemian vaikutus käteisen rahan liikkeeseenlaskuun.
2. **Suljettujen rahanväärennyspisteiden lukumäärä (10 vuonna 2022):** Suljettujen rahanväärennyspisteiden lukumäärää koskevan indikaattorin osalta tavoitteena on pitää lukumäärä hallinnassa ± 10 prosentissa verrattuna vuoden 2019 lukumäärään (22). Suljettujen rahanväärennyspisteiden lukumäärä vuonna 2022 oli odotettua pienempi. Kuten indikaattorin 1 yhteydessä selitetään, ohjelman ja tämän indikaattorin välinen yhteys on ainoastaan epäsuora, sillä useilla ulkoisilla tekijöillä on tärkeä asema indikaattoreiden kehityksessä.
3. **Ohjelmaan hakeneiden yksittäisten toimivaltaisten viranomaisten lukumäärä (kuusi vuonna 2022):** Tällä indikaattorilla pyritään mittaamaan toimivaltaisten viranomaisten kiinnostusta ohjelmaan. Vuoden 2024 välitavoitteeksi asetettiin 12 ja vuoden 2027 päätavoitteeksi 24. Se, että yksittäisten hakijoiden määrä saavutti toisena vuonna 50 prosenttia vuodelle 2024 asetetusta välitavoitteesta, vastaa odotuksia.
4. **Ohjelmasta rahoitettuihin toimiin osallistuneiden tyytyväisyysaste (100 % vuonna 2021):** Tällä indikaattorilla mitataan koulutusten laatua niihin osallistuneiden

arvion pohjalta. Tavoitteeksi asetettiin 75 prosenttia. Positiivisen palautteen osuus on merkittävästi korkeampi kuin asetettu tavoite.

5. **Aikaisempiin Perikles-toimiin jo osallistuneilta saatu palaute siitä, miten ohjelma on vaikuttanut niiden toimiin euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä (97,51 % vuonna 2022):** Tällä indikaattorilla mitataan ohjelman toimien kestävyyttä. Tavoitteeksi asetettiin 75 prosenttia. Positiivisen palautteen prosenttiosuus on merkittävästi korkeampi kuin asetettu tavoite.

5. Päätelmät ja jatkotoimet

Perikles IV -ohjelma on edeltäjänsä tavoin edelleen tärkeä ja tehokas väline rahanväärentämisen torjunnassa. Ohjelman välityksellä tuetaan tutkimuksia, pidetään yllä ja kehitetään yhteistyötä ja vaihdetaan parhaita käytäntöjä kaikkien niiden toimijoiden keskuudessa, jotka osallistuvat euron suojaamiseen väärentämiseltä. Tämän vahvistaa myös se, että vuonna 2022 ohjelman kokonaistalousarviosta sidottiin 97,41 prosenttia, mikä kertoo jäsenvaltioiden kiinnostuksesta ohjelmaa kohtaan.

Komissio toimittaa säännöllisesti ohjelmasta tuettujen toimien tulokset euroväärennösten torjunnan asiantuntijaryhmälle. Vuonna 2021 järjestettiin kolme asiantuntijaryhmän kokousta. Koska ohjelmassa keskitytään yksinomaan tietyn järjestäytyneen rikollisuuden muodon eli euron väärentämisen ehkäisemiseen ja torjumiseen, se on hyvin yhdenmukainen muiden asiaan liittyvien unionin tason ohjelmien ja toimien kanssa ja täydentää niitä. Ohjelma on selvästi yhdenmukainen naapuruuspolitiikan ja laajentumisneuvottelujen pääosaston *teknisen avun ohjelman (TAIEX)* kanssa. Teknisen avun ohjelmaa käytetään useimmiten liittymisneuvottelujen tukena ja muuttoliike- ja sisäasioiden pääosaston sisäisen turvallisuuden rahaston poliisiyhteistyötä koskevan osion⁶ kanssa, joka kattaa rikosten ehkäisyn ja torjunnan yleisellä tasolla. Koska rahan väärentäminen on otettu yhdeksi EMPACTin⁷ operatiivisen toimintasuunnitelman painopisteistä, komissio koordinoi toimintaansa tiiviisti EMPACT-vastuutahon kanssa, jotta nämä kaksi rahoituslähdettä täydentäisivät toisiaan mahdollisimman laajasti.

Ohjelman täytäntöönpanon tulosten ja euroväärennösten torjunnan asiantuntijaryhmän keskustelujen kohteena olevien uusien uhkien jatkuvan analyysin pohjalta vuoden 2023 painopisteet ovat seuraavat⁸:

- sellaisten toimien tukeminen, joiden tarkoituksena on parantaa väärennösten tuotannosta ja jakelusta erityisesti kärsivien jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä
- niiden kolmansien maiden viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön edistäminen, joissa on epäilyjä tai näyttöä väärennettyjen eurojen tuotannosta
- tehokkaan kehityksen ylläpitäminen euron suojaamiseksi Kaakkois-Euroopassa

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 513/2014, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, poliisiyhteistyön, rikollisuuden ehkäisemisen ja torjumisen sekä kriisinhallinnan rahoitusvälineen perustamisesta osana sisäisen turvallisuuden rahastoa ja neuvoston päätöksen 2007/125/YOS kumoamisesta (EUVL L 150, 20.5.2014, s. 93).

⁷ Euroopan monialainen rikosuhkien torjuntafoorumi EMPACT on EU:n jäsenvaltioiden turvallisuusaloite, jonka puitteissa määritellään ja priorisoidaan järjestäytyneen ja vakavan kansainvälisen rikollisuuden aiheuttamat uhat ja puututaan niihin. EMPACTista tuli vuonna 2021 pysyvä väline järjestäytyneitä ja vakavaa kansainvälistä rikollisuutta koskevan EU:n toimintapoliittisen syklin pysyvästä jatkamisesta annettujen neuvoston päätelmien myötä. Bulgaria on teollis- ja tekijänoikeusrikoksia sekä tavaroiden ja valuuttojen väärentämistä koskevan EMPACT-painopisteen liikkeellepaneva jäsenvaltio.

⁸ Vuoden 2022 ohjelman painopisteet ovat olennainen osa vuotuista työohjelmaa, joka on liitetty Perikles IV -ohjelman rahoituksesta ja vuotuisen työohjelman hyväksymisestä vuodeksi 2022 28 päivänä tammikuuta 2022 annettuun komission päätökseen (C(2022) 406 final).

- ajankohtaiset kysymykset:
 - väärennösten ja korkealaatuisten komponenttien jakelu pimeässä verkossa sekä verkossa saatavilla olevat, rekvisiitaksi tarkoitetut ”elokuvasetelit” (movie money ja prop copy)
 - tuki kansallisten keskustoimistojen perustamiseen ja niiden toiminnan vahvistamiseen
 - eurokolikot: korkealaatuisten väärennösten torjuminen, asetuksen (EU) N:o 1210/2010 täytäntöönpano ja kiertoon kelpaamattomien eurokolikoiden käsittely.